Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 4 czerwca 2020 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Dyrektywa 93/13/EWG – Artykuł 7 ust. 1 – Kredyt konsumencki – Kontrola nieuczciwego charakteru warunków umownych – Brak stawiennictwa konsumenta – Zakres kognicji sądu

W sprawie C-495/19

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Okręgowy w Poznaniu (Polska) postanowieniem z dnia 14 maja 2019 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 czerwca 2019 r., w postępowaniu:

Kancelaria Medius SA

przeciwko

RN,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: M. Safjan, prezes izby, C. Toader (sprawozdawczyni) i N. Jääskinen, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Pitruzzella,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu Kancelarii Medius SA – D. Woźniak, adwokat,

– w imieniu rządu polskiego – B. Majczyna, w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu rządu węgierskiego – M.Z. Fehér i R. Kissné Berta, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – N. Ruiz García i A. Szmytkowska, w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: polski.

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. 1993, L 95, s. 29).

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Kancelarią Medius SA a RN w przedmiocie wierzytelności, która zdaniem Kancelarii Medius SA była należna od tego ostatniego w ramach umowy kredytu konsumenckiego.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 1 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Celem niniejszej dyrektywy jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do nieuczciwych warunków umownych w umowach zawieranych pomiędzy sprzedawcą lub dostawcą [przedsiębiorcą] a konsumentem”.

4 Artykuł 2 lit. b) i c) tej dyrektywy definiuje pojęcia „konsumenta” oraz „sprzedawcy lub dostawcy [przedsiębiorcy]” w następujący sposób:

„b) »konsument« oznacza każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem [w ramach swej działalności zawodowej];

c) »sprzedawca lub dostawca [przedsiębiorca]« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach dotyczących handlu, przedsiębiorstwa lub zawodu [w ramach swej działalności zawodowej], bez względu na to, czy należy do sektora publicznego, czy prywatnego”.

5 Artykuł 3 ust. 1 omawianej dyrektywy stanowi, co następuje:

„Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.

6 Artykuł 6 ust. 1 tejże dyrektywy stanowi:

„Państwa członkowskie stanowią, że na mocy prawa krajowego nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków”.

7 Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie stałemu [dalszemu] stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami”.

Prawo polskie

8 Artykuł 339 Kodeksu postępowania cywilnego stanowi:

„§ 1. Jeżeli pozwany nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny.

§ 2. W tym wypadku przyjmuje się za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

9 Kancelaria Medius, spółka z siedzibą w Krakowie (Polska), oferująca usługi windykacji wierzytelności, wniosła do Sądu Rejonowego w Trzciance (Polska) powództwo przeciwko RN o zapłatę kwoty 1231 PLN (złotych polskich) (około 272 EUR), powiększonej o odsetki, na podstawie umowy o kredyt konsumencki zawartej zdaniem tej spółki przez RN z Kreditech Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, instytucją bankową z siedzibą w Warszawie (Polska), poprzednikiem prawnym Kancelarii Medius.

10 W uzasadnieniu pozwu spółka ta przekazała kopię umowy ramowej niezawierającej podpisu RN, a także dokumenty potwierdzające zawarcie ze swoim poprzednikiem prawnym umowy cesji wierzytelności.

11 Sąd Rejonowy w Trzciance stwierdził, że dokumenty i dowody przedstawione przez Kancelarię Medius nie wykazują istnienia przedmiotowej wierzytelności. Chociaż RN nie stawił się na rozprawie, Sąd wydał wyrok zaoczny oddalający powództwo.

12 Kancelaria Medius wniosła apelację od wyroku Sądu Rejonowego w Trzciance do Sądu Okręgowego w Poznaniu (Polska), podnosząc, że zgodnie z art. 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego sąd ten powinien był oprzeć się wyłącznie na przekazanych przez nią dokumentach.

13 Sąd odsyłający, do którego wpłynęła ta apelacja, po pierwsze zauważa, że w prawie polskim normy proceduralne dotyczące wyroku zaocznego mają zastosowanie również do spraw wszczętych przez przedsiębiorców przeciwko konsumentom.

14 Po drugie, sąd ten wyjaśnia, że w niniejszej sprawie przesłanki wydania wyroku zaocznego zostały spełnione zgodnie z art. 339 kodeksu postępowania cywilnego, ponieważ pozwany nie podjął obrony po należytym doręczeniu pozwu, przy czym zgodnie z art. 139 tego kodeksu uważa się, że doręczenie „zastępcze" zostało dokonane, gdy strona nie odebrała pisma doręczonego jej przez sąd, chociaż miała taką możliwość.

15 W tych okolicznościach sąd ten wyraża wątpliwości co do zgodności przepisu krajowego takiego jak art. 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego z wymaganym przez dyrektywę 93/13 poziomem ochrony konsumentów, w szczególności w odniesieniu do ciążącego na sądzie obowiązku zbadania z urzędu potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków w umowie zawartej z konsumentem.

16 Brzmienie art. 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego nakłada bowiem na sąd obowiązek wydania wyroku zaocznego przeciwko konsumentowi, którego podstawę faktyczną stanowią wyłącznie twierdzenia powoda, w tym przypadku przedsiębiorcy, które przyjmuje się za prawdziwe, chyba że wzbudzą one „uzasadnione wątpliwości" lub sąd dojdzie do przekonania, że twierdzenia te „zostały

przytoczone w celu obejścia prawa". Tymczasem wynika z tego, że im bardziej informacje przedstawione przez przedsiębiorcę będą lakoniczne, tym niższe będzie prawdopodobieństwo powstania po stronie sądu „uzasadnionych wątpliwości".

17 Sąd odsyłający przypomina orzecznictwo Trybunału, w szczególności wyroki: z dnia 13 września 2018 r., Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 40, 57); a także z dnia 3 kwietnia 2019 r., Aqua Med (C-266/18, EU:C:2019:282, pkt 47), zgodnie z którymi przepisy prawa krajowego powinny być zgodne z zasadą równoważności oraz z prawem konsumenta do skutecznego środka prawnego, o którym mowa w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. O ile nie doszło do naruszenia zasady równoważności przez przepisy art. 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego, który ma zastosowanie do wszystkich krajowych postępowań w sprawach cywilnych, o tyle sąd odsyłający zastanawia się nad wymogiem prawa do skutecznego środka prawnego, w wypadku gdy sąd krajowy nie ma możliwości zbadania z urzędu nieuczciwego charakteru warunków umownych.

18 Tak jest zdaniem sądu odsyłającego w niniejszej sprawie, jeśli chodzi o wyrok wydany w pierwszej instancji, który zgodnie z art. 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego powinien był uwzględnić żądania powoda bez możliwości zbadania przez sąd istnienia i treści umowy.

19 W tych okolicznościach Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 7 ust. 1 dyrektywy [93/93] należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom proceduralnym, na podstawie których sąd może wydać wyrok zaoczny, opierając się jedynie na twierdzeniach powoda przytoczonych w pozwie, a które zobowiązany jest przyjąć za prawdziwe, w sytuacji gdy pozwany – konsument, prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy nie stawia się na wezwanie i nie podejmuje obrony?".

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

20 Na wstępie, odnośnie do dopuszczalności niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, należy zauważyć, że z uwag na piśmie przedstawionych przez rząd polski wynika, iż jego zdaniem, wbrew wykładni sądu odsyłającego, dowód istnienia wierzytelności nie jest objęty zakresem stosowania dyrektywy 93/13 i że sąd ten, rozpatrujący apelację, będzie orzekał, nie stosując przepisów o wyrokach zaocznych, w związku z czym rozstrzygnięcie sporu w postępowaniu głównym nie zależy od odpowiedzi na postawione pytanie, a zatem nie ma ono znaczenia dla sprawy.

21 W tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, w ramach współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi ustanowionej w art. 267 TFUE jedynie do sądu krajowego, przed którym zawisł spór i na którym spoczywa odpowiedzialność za przyszłe orzeczenie sądowe, należy, przy uwzględnieniu szczególnych okoliczności konkretnej sprawy, zarówno ocena niezbędności uzyskania orzeczenia prejudycjalnego, jak i ocena znaczenia pytań, z którymi zwraca się on do Trybunału. W związku z tym, jeśli postawione pytania dotyczą wykładni prawa Unii, Trybunał jest co do zasady zobowiązany do wydania orzeczenia (wyrok z dnia 20 września 2017 r., Andriciuc i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

22 Wynika z tego, że pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się do Trybunału sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie sąd ten jest odpowiedzialny i którego prawidłowość nie podlega ocenie Trybunału, korzystają z domniemania, że mają znaczenie dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w przedmiocie złożonego przez sąd krajowy wniosku jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wniesiono, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub z przedmiotem postępowania głównego, gdy problem jest natury hipotetycznej bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego

lub prawnego niezbędnymi do udzielenia użytecznej odpowiedzi na postawione mu pytania (wyrok z dnia 19 września 2019 r., Lovasné Tóth, C-34/18, EU:C:2019:764, pkt 40 i przytoczone tam orzecznictwo).

23 Tymczasem w niniejszej sprawie z akt przedłożonych Trybunałowi nie wynika w sposób oczywisty, że rozpatrywana sytuacja odpowiada jednej z tych hipotez. W szczególności z postanowienia odsyłającego wynika, że sąd odwoławczy jest zobowiązany do dokonania oceny, czy sąd pierwszej instancji naruszył prawo, oddalając powództwo przedsiębiorcy ze względu na to, że dokumenty, którymi dysponował, nie pozwalały mu na sprawdzenie, czy wierzytelność była oparta na nieuczciwych warunkach umownych w rozumieniu dyrektywy 93/13.

24 Ponadto zgodnie z art. 1 ust. 1 i art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13, dyrektywa znajduje zastosowanie do postanowień umownych w umowach zawieranych pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, które nie były indywidualnie negocjowane (wyrok z dnia 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 51 i przytoczone tam orzecznictwo).

25 O ile, jak wynika z informacji przedstawionych przez sąd odsyłający, spór w postępowaniu głównym toczy się między przedsiębiorcą a konsumentem w przedmiocie roszczenia dotyczącego wierzytelności wynikającej z umowy kredytu konsumenckiego, której brzmienie odpowiada wzorcowi umowy, o tyle spór taki może zatem być objęty zakresem stosowania dyrektywy 93/13.

26 Z tego względu niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym jest dopuszczalny.

27 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że w sytuacji gdy sąd orzeka w drodze wyroku zaocznego w związku z niestawiennictwem konsumenta na rozprawie, na którą został wezwany, stoi on na przeszkodzie takiej wykładni przepisu krajowego, która uniemożliwia sądowi rozpoznającemu powództwo wniesione przez przedsiębiorcę przeciwko temu konsumentowi, które wchodzi w zakres stosowania dyrektywy 93/13, przeprowadzenie środków dowodowych niezbędnych do dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swe roszczenie, w wypadku gdy sąd ten poweźmie wątpliwości co do nieuczciwości tych warunków w rozumieniu omawianej dyrektywy i która to wykładnia zobowiązuje ten sąd do wydania orzeczenia na podstawie twierdzeń przedsiębiorcy, które ma on obowiązek przyjęcia za prawdziwe.

28 Należy przypomnieć przede wszystkim, że zgodnie z art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13 pojęcie „konsumenta” w rozumieniu tej dyrektywy oznacza „każdą osobę fizyczną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych z handlem, przedsiębiorstwem lub zawodem [w ramach swej działalności zawodowej]”. Z kolei pojęcie „sprzedawcy lub dostawcy [przedsiębiorcy]” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która w umowach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach dotyczących handlu, przedsiębiorstwa lub zawodu [w ramach swej działalności zawodowej] bez względu na to, czy należy do sektora publicznego, czy prywatnego”.

29 Następnie art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi, że zarówno w interesie konsumentów, jak i konkurentów państwa członkowskie zapewnią stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami.

30 Trybunał w swoim utrwalonym orzecznictwie położył nacisk na charakter i znaczenie interesu publicznego, jakim jest ochrona konsumentów, będących stroną słabszą niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania, i w związku z tym godzą się oni na postanowienia sformułowane wcześniej przez przedsiębiorcę, nie mogąc mieć wpływu na ich treść (zob. podobnie wyroki: z dnia 3 kwietnia 2019 r., Aqua, C-266/18, EU:C:2019:282, pkt 27, 43; a także z dnia 11 marca 2020 r., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, pkt 23).

31 Tym samym Trybunał uściślił, że ochrona przyznana konsumentom w dyrektywie 93/13 rozciąga się na sytuacje, w których konsument, który zawarł z przedsiębiorcą umowę obejmującą nieuczciwy warunek, nie podnosi, po pierwsze, okoliczności, że umowa ta wchodzi w zakres zastosowania tej dyrektywy i, po drugie, nieuczciwego charakteru tego warunku, ponieważ albo nie jest on świadomy swych praw, albo rezygnuje z ich podniesienia ze względu na wysokie koszty postępowania przed sądem (wyrok z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

32 O ile Trybunał określił już tak wielokrotnie i przy uwzględnieniu wymogów z art. 6 ust. 1 oraz z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 sposób, w jaki sąd krajowy musi zapewnić ochronę praw wywodzonych przez konsumentów z tej dyrektywy, o tyle zasadniczo prawo Unii nie harmonizuje procedur stosowanych w odniesieniu do badania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunku umowy, a tym samym procedury te należą do zakresu krajowego porządku prawnego państw członkowskich, pod warunkiem jednak, że nie są one mniej korzystne niż w wypadku podobnych sytuacji podlegających prawu krajowemu (zasada równoważności) oraz że przewidują prawo do skutecznego środka prawnego, takie jak określone w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (wyroki: z dnia 31 maja 2018 r., Sziber, C-483/16, EU:C:2018:367, pkt 35; a także z dnia 3 kwietnia 2019 r., Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, pkt 47).

33 W odniesieniu do zasady równoważności należy zauważyć, że Trybunał nie dysponuje żadną informacją mogącą wzbudzać wątpliwość co do zgodności z tą zasadą przepisów krajowych podlegających zastosowaniu w postępowaniu głównym.

34 W odniesieniu do zasady skutecznej ochrony sądowej należy zauważyć, że każdy przypadek, w którym powstaje pytanie, czy krajowy przepis proceduralny czyni niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym stosowanie prawa Unii, należy rozpatrywać z uwzględnieniem miejsca zajmowanego przez ten przepis w całości procedury, przebiegu tej procedury i jej cech szczególnych, przed poszczególnymi sądami krajowymi. Niemniej jednak szczególne cechy krajowego postępowania sądowego nie mogą stanowić elementu mogącego osłabić ochronę prawną, z której powinni korzystać konsumenci na podstawie przepisów dyrektywy 93/13 (zob. podobnie wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 50 i przytoczone tam orzecznictwo).

35 W tym względzie Trybunał orzekł, że w braku skutecznej kontroli potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków danej umowy nie można zagwarantować poszanowania praw przyznanych przez dyrektywę 93/13 (wyrok z dnia 13 września 2018 r., Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).

36 W celu zapewnienia ochrony określonej w dyrektywie 93/13 Trybunał bowiem już wielokrotnie podkreślał, że w sprawie dotyczącej również wydania wyroku zaocznego nierówność między konsumentem a przedsiębiorcą może zostać zrównoważona jedynie przez aktywną interwencję podmiotu trzeciego, niezależnego od stron umowy (zob. podobnie wyrok z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo).

37 Wobec tego, w pierwszej kolejności i zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, gdy znane mu są niezbędne ku temu okoliczności faktyczne i prawne, czy dane warunki umowy wchodzące w zakres stosowania dyrektywy 93/13 mają nieuczciwy charakter, i do tego, by dokonawszy takiego badania, zniwelować brak równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą (wyrok z dnia 11 marca 2020 r., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

38 W drugiej kolejności, w braku wspomnianych okoliczności prawnych i faktycznych sąd krajowy, przed którym toczy się spór pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, powinien mieć możliwość przeprowadzenia z urzędu niezbędnych środków dowodowych w celu ustalenia, czy warunek zawarty w spornej umowie jest objęty zakresem stosowania tej dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 11 marca 2020 r. Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, pkt 36, 37 i przytoczone tam orzecznictwo).

39 W niniejszym wypadku z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi wynika, że w postępowaniu w sprawie wydania orzeczenia zaocznego, którego dotyczy postępowanie główne, sąd, przed który wytoczono powództwo, powinien w braku stawiennictwa pozwanego wydać orzeczenie na podstawie twierdzeń o okolicznościach faktycznych, na które powołuje się strona powodowa, co do których przyjmuje się, że są prawdziwe, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

40 W tym względzie z orzecznictwa przytoczonego w pkt 36–38 niniejszego wyroku wynika, że nawet w braku stawiennictwa konsumenta sąd rozpatrujący spór dotyczący umowy o kredyt konsumencki powinien być w stanie podjąć środki dowodowe konieczne do zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru warunków objętych zakresem stosowania dyrektywy 93/13 w celu zapewnienia konsumentowi ochrony jego praw wynikających z tej dyrektywy.

41 Prawdą jest, że Trybunał uściślił, iż zasada dyspozycyjności, na którą powołuje się również rząd węgierski w swoich uwagach na piśmie oraz zasada ne ultra petita mogłyby zostać naruszone, gdyby sądy krajowe miały obowiązek, na mocy dyrektywy 93/13, pomijać lub wykraczać poza granice przedmiotu sporu określone przez żądania i zarzuty stron (zob. podobnie wyrok z dnia 11 marca 2020 r., Lintner, C-511/17, EU:C:2020:188, pkt 31).

42 Jednakże w niniejszej sprawie nie chodzi o zbadanie warunków umownych innych niż te, na których przedsiębiorca, który wszczął postępowanie sądowe, oparł swoje roszczenie i które stanowią w konsekwencji przedmiot sporu.

43 Sąd odsyłający wskazuje bowiem, że nie posiada umowy stanowiącej podstawę spornej wierzytelności, podpisanej przez obie strony umowy, lecz jedynie kopię umowy ramowej nieopatrzonej podpisem pozwanego.

44 Tymczasem należy stwierdzić, że o ile zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 stosuje się ona do warunków, które nie zostały wynegocjowane indywidualnie, co obejmuje w szczególności wzorce umów, o tyle nie można stwierdzić, iż sąd „dysponuje informacjami dotyczącymi stanu prawnego i faktycznego” w rozumieniu ww. orzecznictwa, jedynie na tej podstawie, że dysponuje kopią umowy ramowej stosowanej przez tego przedsiębiorcę, ale sąd ten nie jest w posiadaniu dokumentu stwierdzającego umowę zawartą między stronami toczącego się przed nim sporu (zob. podobnie wyrok z dnia 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 64).

45 W konsekwencji zasady dyspozycyjności i ne ultra petita nie sprzeciwiają się temu, aby sąd krajowy wymagał od strony powodowej przedstawienia treści dokumentu lub dokumentów stanowiących podstawę jej żądania, ponieważ takie żądanie ma na celu jedynie zapewnienie ram dowodowych postępowania (wyrok z dnia 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 68).

46 Wynika z tego, że skuteczna ochrona sądowa nie może zostać zagwarantowana, jeżeli sąd krajowy, przed którym przedsiębiorca wszczął objęte zakresem stosowania dyrektywy 93/13 postępowanie przeciwko konsumentowi, nie ma możliwości, pomimo braku stawiennictwa konsumenta, sprawdzenia warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swoje roszczenie, w razie wątpliwości co do nieuczciwego charakteru tych warunków. O ile na mocy przepisu krajowego sąd ten jest zobowiązany

przyjąć za prawdziwe twierdzenia o okolicznościach faktycznych przedsiębiorcy, o tyle pozytywna interwencja tego sądu wymagana przez dyrektywę 93/13 w odniesieniu do umów objętych jej zakresem stosowania byłaby ograniczona do zera.

47 Tymczasem sądy krajowe, stosując prawo krajowe, są zobowiązane dokonywać jego wykładni w najszerszym możliwie zakresie w świetle treści i celu dyrektywy 93/13, tak by osiągnąć przewidziany w niej rezultat (wyrok z dnia 17 maja 2018 r., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, pkt 41 i przytoczone tam orzecznictwo).

48 W konsekwencji, jeżeli sąd odsyłający stwierdzi, że przepis krajowy, taki jak art. 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego, uniemożliwia sądowi orzekającemu zaocznie, na podstawie pozwu przedsiębiorcy, podjęcie środków dowodowych pozwalających mu na przeprowadzenie z urzędu kontroli warunków objętych zakresem tej dyrektywy i stanowiących przedmiot sporu, to do niego należy zbadanie, czy wykładnia zgodna z prawem Unii może być brana pod uwagę w drodze przewidzianych w tym art. 339 § 2 kodeksu postępowania cywilnego wyjątków takich jak „uzasadnione wątpliwości" lub „obejście prawa", jeżeli pozwalałaby ona sądowi na podjęcie niezbędnych środków dowodowych.

49 W tym względzie należy przypomnieć, że do sądów krajowych należy, przy uwzględnieniu wszystkich norm prawa krajowego i w oparciu o uznane w krajowym porządku prawnym metody wykładni, rozstrzygnięcie, czy oraz w jakim zakresie wykładni przepisu prawa krajowego takiego jak art. 339 kodeksu postępowania cywilnego można dokonać w zgodzie z dyrektywą 93/13, nie dokonując wykładni tego przepisu krajowego contra legem (zob. analogicznie wyrok z dnia 17 kwietnia 2018 r. Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 71 i przytoczone tam orzecznictwo).

50 Trybunał orzekł ponadto, że wymóg dokonywania wykładni zgodnej obejmuje konieczność zmiany utrwalonego orzecznictwa przez sądy krajowe, jeżeli opiera się ono na interpretacji prawa krajowego, której nie da się pogodzić z celami dyrektywy (wyrok z dnia 17 kwietnia 2018 r., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 72 i przytoczone tam orzecznictwo).

51 W braku możliwości dokonania wykładni i zastosowania przepisów krajowych zgodnie z wymogami dyrektywy 93/13 sądy krajowe mają obowiązek zbadania z urzędu, czy postanowienia uzgodnione między stronami mają abuzywny charakter i w tym celu podjęcia niezbędnych środków dowodowych, nie stosując w razie potrzeby jakichkolwiek przepisów krajowych lub orzecznictwa, które są sprzeczne z takim badaniem (zob. podobnie wyrok z dnia 7 listopada 2019 r., Profi Credit Polska, C-419/18 i C-483/18, EU:C:2019:930, pkt 76 i przytoczone tam orzecznictwo).

52 Z powyższego wynika, iż art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że – w sytuacji gdy sąd orzeka w drodze wyroku zaocznego w związku z niestawiennictwem konsumenta na rozprawie, na którą został wezwany – stoi on na przeszkodzie takiej wykładni przepisu krajowego, która uniemożliwia sądowi rozpoznającemu powództwo wniesione przez przedsiębiorcę przeciwko temu konsumentowi wchodzące w zakres stosowania tej dyrektywy, przeprowadzenie środków dowodowych niezbędnych do dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swe roszczenie, w wypadku gdy sąd ten poweźmie wątpliwości co do nieuczciwości tych warunków w rozumieniu omawianej dyrektywy.

W przedmiocie kosztów

53 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że – w sytuacji gdy sąd orzeka w drodze wyroku zaocznego w związku z niestawiennictwem konsumenta na rozprawie, na którą został wezwany – stoi on na przeszkodzie takiej wykładni przepisu krajowego, która uniemożliwia sądowi rozpoznającemu powództwo wniesione przez przedsiębiorcę przeciwko temu konsumentowi wchodzące w zakres stosowania tej dyrektywy, przeprowadzenie środków dowodowych niezbędnych do dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunków umownych, na których przedsiębiorca oparł swe roszczenie, w wypadku gdy sąd ten poweźmie wątpliwości co do nieuczciwości tych warunków w rozumieniu omawianej dyrektywy.

Podpisy